

Kedves Erasmus-tagok, barátaink és támogatóink, meghívunk benneteket a következő nyilvános rendezvényünkre:

Szerdán, 2016. február 24-én, 19-órakor a Bruder Klaus Kirche nagytermében, Stuttgart, Albert-Schäffle-Str. 30.

Az előadás címe: Írás – kreatív életkiteljesítés
(Írjunk visszaemlékezést, családtörténetet, memoárt?)

Előadó: Dr. Harmat László

Az előadás vázlata:

1. A téma apropója
 - 1.1 Hiányzik a kreatív tevékenység
 - 1.2 Öregség, az egészség megőrzése
 - 1.3 Családi valós vagy remélt érdeklődés a múlt iránt
 - 1.4 Ne hagyjuk elveszni!
2. Az „írás” célja
 - 2.1 A családi és/vagy saját legendárium továbbadása
 - 2.2 Kreatív életkiteljesítés
 - 2.3 Terápia
3. Az előadás célközönsége: Ti!
4. Az „írás” tárgya
 - 4.1 A családi legendák, amit én még hallottam
 - 4.2 Amit gyermekként megéltem
 - 4.3 Amit felnőttként megéltem
5. Hogyan?
 - 5.1 A mondandó strukturálása (idő, személyek, helyek,...), szerkesztés
 - 5.2 Nyelvi szigorúság (helyesírás, magyarosság,...)
 - 5.3 Stílus (világos, szemléletes, érzéketes, könnyed,...)
 - 5.4 Kiegészítés háttéranyagokkal (illusztrációk, hivatkozások, irodalom,...)
 - 5.5 Segédeszközök (komputer, szövegszerkesztő, világháló...)
6. Bízató

Mindenkit szeretettel várunk!

Üdvözlettel

Ackermann Attila
alelnök

Rövid életrajz, háttér

Harmat László

1944-ben születtem Mohácson. Édesapám magyar-német szakos gimnáziumi tanár volt, édesanyám könyvtáros. Pécssett érettségiztem. 1962-től 1967-ig a Szovjetunióban tanultam, Odesszában szereztem villamosmérnöki diplomát.

Kezdetől fogva a számítástechnika - mai szóval az informatika – érdekelt. Először az Elektronikus Mérőkészülékek Gyárában (Budapest) dolgoztam fejlesztőmérnökként.

Majd 1970-től 1982-ig a budapesti Számítástechnikai Koordinációs Intézet – röviden: Szki – tudományos munkatársa voltam. Ezt a fejlesztőintézetet 1969-ben alapították az akkori keleti blokk számítástechnikai felzárkózást célzó programjának magyar bázisintézeteként. Az Szki-ban részt vettem az EC 1015 számítógép fejlesztésében. 1981-ben „Multimikroprocesszoros rendszerek öntesztelése és öndiagnosztikája” című dolgozatommal a Magyar Tudományos Akadémián a műszaki tudományok kandidátusa címet nyertem el, ill. a Budapesti Műszaki Egyetemen a doktori címet.

1982-ben „disszidáltam” Németországba. Egy év menekült státus után egy elektronikai közép vállalatnál alkalmaztak, majd Mannheimban a BBC ill. ABB fejlesztő mérnöke lettem, innen mentem nyugdíjba. Feleségemmel 2008-ban költöztünk Stuttgártba.

Ahogy az előadás témája sugallja, magam is kísérletezem visszaemlékezés, családtörténetet, memoár írásával. Az ennek során szerzett tapasztalatokat osztom meg a hallgatósággal.

Mottó (az ősökről és az írásról): „Tudunk egymásról, mint öröm és bánat,
Enyém a múlt és övék a jelen.
Verset írunk –ők fogják ceruzámat.
s én érzem őket és emlékezem.
(részlet József Attila *A Dunánál* című verséből)

Írás – kreatív életkiteljesítés/ terápia (Írjunk visszaemlékezést, családtörténetet, memoárt?)

Dr. Harmat László

1. A téma apropója

Mi vezetett az íráshoz?

Több körülmény, melyek nyomán magam is elkezdtem önéletrajz jellegű írással foglalkozni:

Hiányzik a kreatív tevékenység

Csaknem 40 éven át fejlesztőmérnökként, informatikusként dolgoztam. Korán, 60 évesen mentem nyugdíjba.

Szép, szép az utazás, a kirándulás, a pihenés, az olvasás, rendszeres moziba járás, a zenehallgatás, ami azonban mind „input”, befogadó, fogyasztás jellegű tevékenység.

Hiányzott a másik oldal, az „output”, a kreatív, alkotó szellemi tevékenység.

Öregség, az egészség megőrzése

2012-ben megbetegedtem rákban. Úgy mondják, minden betegség pszichoszomatikus: a lélek és a test erősítésével segíthetem a gyógyulás folyamatát.

A gyógyulást az orvosok által elrendelt kemoterápia mellett a magam részéről „aktivizmussal”, ész-szerű szellemi és testi tevékenységgel kívántam segíteni. A gyógyulás után pedig a testi és szellemi aktivitás – vélhetően – az egészség megtartását szolgálja.

Családi valós vagy remélt érdeklődés a múlt iránt

A családi összejöveteleken feltűnt, hogy a lányom, a fiam érdeklődéssel hallgatja, ha egy-egy történetet elmesélek a (rég)múltból, esetleg valamit, amit én még az öregektől hallottam.

Vajon az unokáim, ha egy bizonyos kort elérnek, nem fognak-e szintén érdeklődni: honnan jöttek?

Ne hagyjuk elveszni!

Vannak történetek, amelyeket már csak én ismerek, momentumok, amelyek meghatározóak voltak a család sorsa szempontjából, vagy összefüggések, körülmények, amelyeket érdemes megérteni.

Kár volna, ha elvesznének!

2. Az „írás” célja

A családi és/vagy saját legendárium továbbadása

Gondoljuk át, rendszerezzük a család hagyományozott történetét és a magunk élettörténetét.

Dokumentáljuk a következő generációk számára!

Kreatív életkiteljesítés

Az „írás” kifejezetten alkotó tevékenység, amely megmozgatja a már idős embereket, új lendületet adhat, fölébreszthet szunnyadó képességeket, az alkotókészségnek érdekes/értelmes területet kínál a kibontakozásra.

Nem egyszerűen arról van szó, hogy az ember leül az asztalhoz, és írja a történetét. Emlékezünk, felidézünk már homályba vesző emlékeket.

Akaratlanul is értékelünk, az események között új összefüggéseket fedezünk föl, esetleg nézeteket revideálunk és előítéleteket, régi sértettségeket vetünk le: az egész élet áll előttünk.

Az írás együtt jár azzal is, hogy leveleket, fényképeket keresünk elő, rokonokkal, barátokkal kell az emlékekről beszélgetni, azokat kiegészíteni, pontosítani. Az elszántabbak a világhálón kívül levéltárban is kutathatnak...

Terápia

Megemlíthető az „írás” lelki terápiás hatása is.

Verena Kast, a zürichi egyetem pszichológia professzora, a C. G. Jung-Intézet analitikusa ír erről a *Was wirklich zählt, ist das gelebte Leben -Die Kraft des Lebensrückblicks* című könyvében:

„...kutatások bizonyítják, hogy azok az idős emberek, akik önéletrajzi emlékeikkel foglalkoznak, kevésbé depresszívek és szellemileg mozgékonyabbak, mint a megfelelő kontroll csoport. Ez mindenesetre nem áll fenn akkor, ha a biográfiai munka csak a múltat dicsőíti, vagy minden vétket másokra vagy a kor körülményeire tolat...”

3. Az előadás célközönsége

Aki olvasó és –itt már csak egy lépés kell!–író ember

Akinek van tapasztalata, mondanivalója, továbbadnivalója

→ Vagyis Ti, kedves hallgatóim!

4. Az „írás” tárgya

A családi legendák, amit én még hallottam

- Ameddig a család legidősebb tagjai még vissza tudtak emlékezni, amiről meséltek
- A család eredetére vonatkozó, hagyományozott történetek
- Családi „kultúrtörténet”: nyelv, szokások, vallás
- Családi „gazdaságtörténet”: foglalkozások/szakmák; a tárgyi kultúra emlékei
- A történetek beágyazása korokba, helyszínekbe, történelmi folyamatokba

Egyetemista verset olvas, 1935

Amit gyermekként megéltem

- A nagyszülők, szülők, ahogy a gyermek látta őket
- A családi környezet, helyszínek, szokások
- A családi értékrend, nyelv, kultúra, vallás
- A család – és a kor – tárgyi kultúrája
- Az iskola, iskolák
- Ahogy a történelmi változások ki-hatottak a gyermekekre
- A gyermek és a fiatal célkitűzései, sorsfordulói, sikerei és kudarcai

Amit felnőttként megéltem

- A munka
- A család
- A barátok
- A felnőtt-öntudatra ébredés, szellemi, kulturális fejlődés
- A politikai szemlélet változása a politikai viszonyok változásának tükrében
- Célok, változó célok, eredmények és csalódások
- Sorsdöntő és sorsfordító események
- A nyugdíjaskor szemléletváltozása
- Időskor összegzés

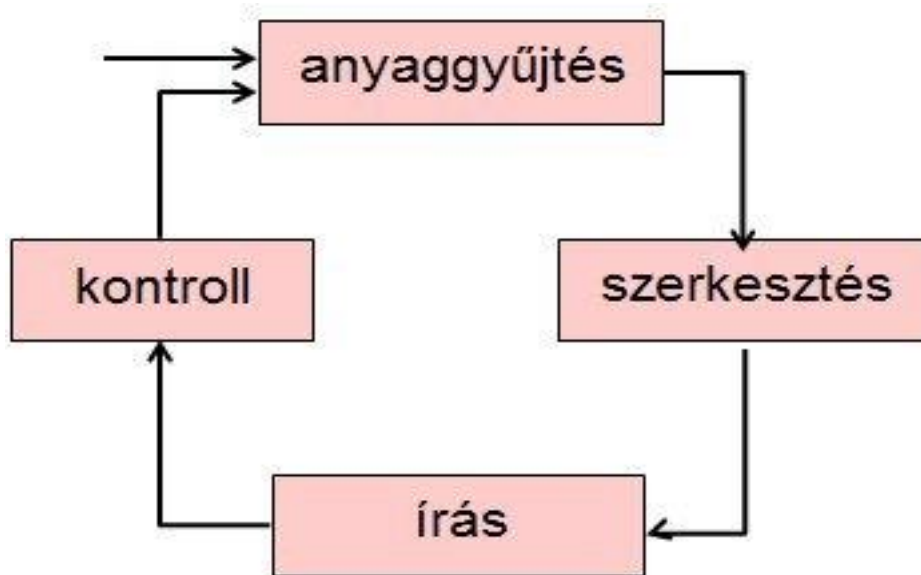
5. Hogyan?

Ha már „írunk”, szeretnénk, hogy erőfeszítéseinket siker koronázza.

Hogy a saját megelégedésünkre és az utódok érdeklődésére számon tartó legyen az „írásunk”, három kulcsfogalom köré kapcsolhatóak a feltételek:

- őszinteség az „írás” tartalmának és dokumentumértékének fokmérője
- hitelesség annak feltétele, hogy a mondandót az olvasó „komolyan vegye”
- formai szakszerűség annak a feltétele, hogy az „írás” hordozza, és azt hordozza, amit elmondani szándékozunk, az olvasó munkáját megkönnyítsük, de akár hogy a magunkkal szembeni elvárásoknak eleget tegyünk

Az „írás” folyamatát így ábrázolhatjuk:

Az írás folyamata

A továbbiakban fentiek kibontakozását szolgáló eszközöket sorolom föl a teljesség igénye nélkül úgy, ahogy azok az „írás” közben magamnál fölmerültek.

5.1 A mondandó strukturálása, szerkesztés

Strukturálás? Igen,

- az író munkájának a megkönnyítésére,
- hogy az anyag magát alakítsa, az összefüggések világosak legyenek,
- hogy az olvasó az anyagot könnyebben olvassa.

Dokumentumot írunk elsősorban (és például nem modern regényt), ezért célszerű az „írásnak”

- idő
- személyek
- esetleg helyek

szerinti szerkezetet adni.

Például

- az időben a legrégebbi eseményektől a jelenbeliek felé haladunk,
- az eseményeket egyes személyekhez kötve, csoportosítva mondjuk el,
- szükség esetén (földrajzi)helyekhez rendeljük.

Nagyobb lélegzetű írás így bontható fejezetekre.

5.2 Nyelvi szigorúság

Nyelv –magyar (magyar?, német?, angol?!)

A szavak, mondatok szabványos helyesírása

Magyarosság

- magyar szóhasználat
- a találó szinonimák választása
- idegen fordulatok kerülése
- magyaros mondatszerkezetek

Olvassuk föl az elkészült szöveget hangosan!

5.3 Stílus (világos,...)

Megjegyzés:

A szerző nem irodalmár, nem stilisztá. Az előadás –a teljesség igénye nélkül –sorolja fel a önélet-rajz jellegű írás során figyelembe vehető/veendő stílusjegyeket és az írásmű megszerkesztésénél jól hasznosítható elemeket. Mondjuk így: gondolatébresztőnek.

„A jó stílus jellemzői: **világos, tömör, erőteljes**” – írja a Wikipédia.

Hozzátehetünk további általános jellemzőket:

- **könnyed,**
- **szemléletes,**
- **érzékletes,**
- **a tárgyhöz igazodó,**
- **közhelytől mentes,**
- **a szakszavakat lehetőleg kerülő,...**

Vagy olyan jellemzőket, melyek fontosak lehetnek életrajzi dokumentumok, visszaemlékezések írásakor:

- **tárgyilagos,**
- **korhű,...**

Vagy olyan jellemzőket, amelyek megkönnyítik a szöveg olvasását, megértését:

- **többszörösen összetett mondatok kerülése,**
- **állító formák tagadóak helyett,**
- **cselekvő szerkezetek szenvedőek helyett,**
- **igék cselekvést jelentő főnevek helyett,...**

Ezt tanultam Kosztolányi Dezsőtől:

Mindent, ami fölösleges, kihúzni!

5.4 Kiegészítő háttéranyagok

Ezek használata kifejezetten tanácsos.

Az írásra való felkészülés, az „anyaggyűjtés”, majd az anyag struktúrájának kialakítása során érdemes figyelembe venni az alábbiakat.

Az **illusztrációk** – elsősorban a **fényképek** – nemcsak az író számára fontosak:

- mozgósítják az emlékezetét
- az írás strukturálásában segítik
- további kutatásra inspirálják

Az illusztrációk haszna az olvasó számára:

- érthetőbbé teszik a leírtakat,
- érzelmileg is könnyebben azonosul

Példa egy inspiráló és asszociációkban gazdag családi fényképre:

Családi fénykép, 1915 – A férfiak már egy éve a fronton vagy fogságban...

A lábjegyzetek, szövegvégi jegyzetek, mellékletek lehetővé teszik, hogy

- az írás megértéséhez szükséges külső háttér-információt a szerző megadja
- a száraz adatok ne szakítsák meg a szöveg folyamatosságát

Az irodalomjegyzék, forrásjegyzék

- az olvasót segíti, hogy önállóan tovább kutasson a témában
- adott esetben jogi bonyodalmak vagy félreértések elkerülésére szolgál

Tartalomjegyzék, ábrák jegyzéke, esetleg index

- segít az írásművön belül tájékozódásban és keresésben

Példa tartalomjegyzékre – és az írás struktúrájára:

Tartalomjegyzék

Bevezető	5
A Gieszlerek	7
Hans-Jörg és Katharina – egy sváb történet	9
Indulás	9
Hans-Jörg és Katharina	11
Georg és Verona – a szabó és felesége	15
Az első háború	15
A második	19
Péter, Fülöp, Károly és Anna – a szalatnaki történet másik fele	25
Gieszler-ház	25
Szalatnaki búcsú	26
Péter	27
Fülöp	28

- - - - -

Váratlanul	118
Mellékszálak	121
Gyuszi – az egyik mellékszál	123
Pályáról-pályára	123
Tréfálkozó magázás	124
Szívzavar	126

- - - - -

Képek jegyzéke	147
Képek forrása	151

Tartalomjegyzék - példa

5.5 Mi segíti a szerzőt?

A számítógép.

Azok, akik nem járatosak a számítógép használatában, ezt a durván odalökött választ inkább tekintsék pozitívan: mindazok az előnyök, amelyeket a számítógép nyújt az írásnál, újabb motivációt jelentenek, hogy –akár gyermekeik, unokáik segítségével –még „felugorjanak erre a vonatra”.

Magyar billentyűzet á, Á, é, É, í, Í, ó, Ó, ő, Ő, ú, Ú, ű, Ű

Szövegszerkesztő program, például a Word

- helyettesíti az írógépet,
- lehetővé teszi a szöveg könnyű módosítását,
- szövegrészek másolását, törlését,

- különböző betűtípusok használatát
- képek bemásolását a szövegbe,
- az anyag egészének vagy egyes részeinek nyomtatása

és számos további funkció, melyek közül itt egyet emelünk ki:

Helyesírás ellenőrző funkció (a Word külön beszerezhető része)

- A szöveg egészéhez vagy egy részéhez a nyelv hozzárendelhető, pl. magyar.
- A program hullámos vonallal jelzi a helyesírási hibákat, esetenként a stílushibákat is.
- Javaslat(ka)t tesz a javításra.

A világháló(internet)

Az interneten rendkívüli mennyiségű információ található.

- A **szöveges információk** egy része lexikon-szerűen rendezett és lényegében helytálló ismeret, például történelmi és politikai eseményekről. Másik részük egyéni vélemények, közlések, akár szerzőkhöz kötött tanulmányok.
- Hatalmas **képanyag** is található az interneten.
- Célirányosan kereshetünk. Például a Google keresőprogrammal könnyen található olyan háttér-szöveganyag és olyan képek, melyek gazdagítják az önéletrajz jellegű írásművet lábjegyzetként, illusztrációként, mellékletként.

6. Bízható

2012 márciusában kezdtem foglalkozni a témával.

„Dokumentumot írok, nem szépirodalmat” – fogadkoztam.

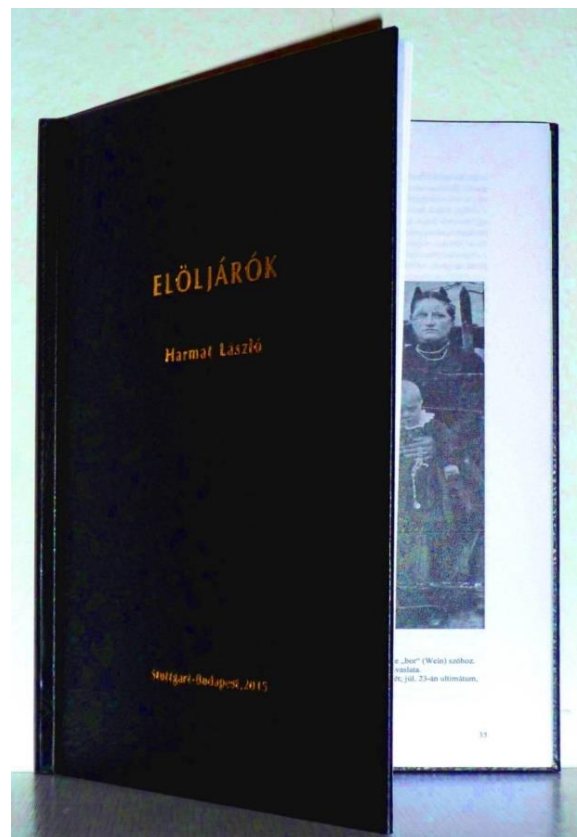
Előre vettem a „rég” történeteket.

Az elődök története után kezdtem el a magam történetét. 2015 szeptemberében a lányom és a fiam kezébe adhattam a „rég” történetek egy-egy példányát.

Nektek is sikerül!

Továbbvezető irodalom

- Verena Kast *Was wirklich zählt, ist das gelebte Leben - Die Kraft des Lebensrückblicks*
- Rist Lilla *A családból nem lehet kilépni*

Erasmus-Akadémia, Stuttgart, 2016. február 24.

A „rég” történetek” kinyomtatva